Europeiska unionens officiella tidning

SV
C-serien

C/2025/5160

28.10.2025

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

EU:s strategi för att stödja, skydda och stärka det civila samhället

(yttrande på begäran av Europeiska kommissionen [1]**)**

(C/2025/5160)

Huvudföredragande: **Pietro Vittorio BARBIERI**
Peter SCHMIDT
Christa SCHWENG

Rättslig grund	Artikel 51.2 i arbetsordningen
Remiss	13.5.2025
Rättslig grund	Artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
Ansvarig sektion	Sysselsättning, sociala frågor och medborgarna
Antagande vid plenarsessionen	17.7.2025
Plenarsession nr	598
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	152/00/02

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) inrättades 1957 genom Romfördraget som ett rådgivande organ för EU-institutionerna. Kommittén utgör ett språkrör för det organiserade civila samhället i EU:s beslutsprocess och ger det möjlighet att uttrycka sina åsikter på EU-nivå. EESK har spelat en viktig roll för att främja den civila dialogen genom historien, och kommer med detta yttrande att ge kommissionen en plan för en strategi för det civila samhället och ett förslag till en gemensam plattform för det civila samhället.

1.2 EESK välkomnar kommissionens initiativ om en övergripande strategi för det civila samhället och en plattform för det civila samhället. Detta är desto mer brådskande i den nuvarande situationen, där demokratin hotas och civilsamhällets demokratiska utrymme krymper, både i medlemsstaterna och globalt.

1.3 En EU-strategi för det civila samhället bör innebära att det införs åtgärder som bygger på

— en säker och gynnsam miljö för det civila samhället,

— hållbarhet och oberoende (genom finansiering), och

— starkare medborgardeltagande och civil dialog (genom att strukturera och stärka befintliga mekanismer).

[1] Yttrande som utarbetats på basis av en punkt i kommissionens arbetsprogram före offentliggörandet av kommissionens dokument, och som begärts av kommissionen en skrivelse av den 13 maj 2025.

1.4 Strategin bör omfatta ett interinstitutionellt avtal om civil dialog, som underlättas av EESK, för att säkerställa enhetliga metoder för civil dialog mellan EU:s institutioner.

1.5 EESK betonar också att en strategi för det civila samhället och en plattform för civil dialog bör åtföljas av starkare interinstitutionellt samarbete och mer strukturerade och inkluderande dialoger om EESK:s rekommendationer.

1.6 På grundval av sin erfarenhet och sitt nätverk föreslår EESK att man lanserar ett pilotprojekt i partnerskap med Europeiska kommissionen som skulle upprätta en bred dialog som inleds i ett tidigt skede av den politiska processen. Huvudfokus skulle vara frågor som rör demokrati, grundläggande rättigheter och rättsstatsprincipen, vilka skulle diskuteras i samarbete med EESK:s tillfälliga arbetsgrupp om grundläggande rättigheter och rättsstatsprincipen. Liknande breda dialogprocesser om andra viktiga frågor som är relevanta för det civila samhället skulle kunna föreslås när projektet väl har genomförts och utvärderats.

1.7 Denna plattform skulle

— vägleda dialoger (underlättat av de styrande organen) om demokrati, grundläggande rättigheter och rättsstatsprincipen, och senare bidra till viktiga politiska processer, till exempel till kommissionens årliga arbetsprogram,

— stå värd för en årlig konferens om civil dialog för att lägga fram och finslipa förslag till rekommendationer tillsammans med alla berörda parter,

— övervaka den civila dialogen genom en årlig resultattavla som används som underlag för rapporter vartannat år om den civila dialogen, och

— lägga grunden till ett interinstitutionellt avtal om civil dialog, som underlättas av EESK, för att säkerställa enhetliga metoder för civil dialog mellan EU-institutionerna och i enlighet med de principer som anges i punkt 3.7.1.

1.8 EESK rekommenderar att kommissionen avsätter lämpliga bestämmelser för att stärka den europeiska civila dialogen på alla nivåer och tillhandahåller finansiering för att lansera plattformen för det civila samhället. Det föreslagna pilotprojektet skulle göra det möjligt för kommissionen att testa det föreslagna breda samrådsinitiativet med användning av begränsade ytterligare resurser, eftersom de flesta av verktygen redan är i drift.

2. **Allmänna kommentarer**

2.1 I sin uppdragsbeskrivning ([2]) till den nominerade kommissionsledamoten med ansvar för demokrati, rättsliga frågor och rättsstatsprincipen, Michael McGrath, angav kommissionens ordförande att Michael McGrath skulle få i uppdrag att bygga upp en plattform för det civila samhället för att stödja en mer systematisk civil dialog och arbeta för att stärka skyddet av det civila samhället, aktivister och människorättsförsvarare i deras arbete.

2.2 I den relevanta punkten i kommissionens arbetsprogram för 2025 anges att ”[d]et civila samhällets organisationer spelar en viktig roll för att skydda våra demokratiska system och institutioner”, och att ”den här kommissionen kommer att öka sitt engagemang för att stödja, skydda och stärka det civila samhället”. Under ”nya initiativ” i bilagan till arbetsprogrammet fastställer kommissionen ett åtagande att bygga upp en ”EU-strategi för att stödja, skydda och stärka civilsamhället (icke-lagstiftning, 3 kv. 2025)”. I sitt offentliga samråd på portalen Kom med synpunkter tillkännagav kommissionen att de preliminära huvudmålen i strategin skulle vara att stärka meningsfullt samarbete med och skydd av organisationer i det civila samhället som arbetar med ett brett spektrum av EU-politik. Man nämnde vidare att strategin skulle föreslå initiativ för att stödja en gynnsam miljö, med åtgärder på EU-nivå för att förhindra att det medborgerliga utrymmet krymper. Den skulle också omfatta förslag på åtgärder för en bättre dialog mellan offentliga myndigheter och det civila samhällets organisationer om demokrati, rättsstatsprincipen och relaterade frågor. På EU-nivå skulle detta inbegripa deltagande genom en plattform för det civila samhället ([3]).

([2]) Uppdragsbeskrivning från Ursula von der Leyen, Europeiska kommissionens ordförande, till Michael McGrath, nominerad kommissionsledamot med ansvar för demokrati, rättsliga frågor och rättsstatsprincipen, 17 september 2024, https://commission.europa.eu/document/download/907fd6b6-0474-47d7-99da-47007ca30d02_en?filename=Mission%20letter%20-%20McGRATH.pdf.

([3]) Uppmaning att inkomma med synpunkter med titeln ”EU civil society strategy” på kommissionens portal Kom med synpunkter, som offentliggjordes den 13 juni 2025.

2.3 Genom Romfördraget inrättades Europeiska ekonomiska och sociala kommittén som ett rådgivande organ med företrädare för grupper av ekonomiska och sociala aktörer och övriga intressegrupper från medlemsstaterna. I artikel 300 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) preciseras att ”Ekonomiska och sociala kommittén ska bestå av företrädare för organisationer för arbetsgivare, löntagare och andra företrädare för det civila samhället, särskilt inom socioekonomiska, medborgerliga områden och fackområden samt kulturella områden.” EESK:s uppgift är att bidra till beslutsprocessen med sina egna oberoende yttranden om frågor inom sitt ansvarsområde, i enlighet med vad som anges i fördragen. Ett av de många nya inslag som Romfördraget låg till grund för i det europeiska och globala landskapet var det första fröet till deltagandedemokrati genom direkta och strukturerade samråd med det organiserade civila samhället. Kommitténs roll härrör direkt från deltagandedemokrati, vilket gör det möjligt för företrädare för nationella arbetsmarknadsparter och det civila samhällets organisationer att avge yttranden om EU-lagstiftning, arbeta tillsammans i en anda av kompromisser och tillämpa demokratiska principer och ge en röst åt det civila samhället, inklusive minoritetsgrupper, på ett transparent sätt.

2.4 Artikel 11 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget), som lägger grunden för en verklig, strukturerad civil dialog på EU-nivå, gav betydande utsikter till ytterligare utveckling av deltagandedemokratin. Den civila dialogen måste gå hand i hand med den sociala dialogen med arbetsmarknadens parter och därigenom garantera det organiserade civila samhällets långsiktiga deltagande i den europeiska beslutsprocessen.

2.5 Som deltagandedemokratins hemvist fungerar EESK som en plattform för det civila samhällets omfattande deltagande och som en drivkraft för insatser för att ge det civila samhället en plats vid EU:s bord. EESK fungerar som en fyr som vägleder det civila samhället på vägen fram till EU:s beslutsprocesser. Dess huvudfunktion är att främja, organisera och kanalisera deltagandedemokrati bland EU-institutionerna.

2.6 Sedan 1992 har kommittén utarbetat ett stort antal yttranden, studier och uttalanden om civil dialog och deltagandedemokrati. Allt detta sammanfattas i det kontinuerligt uppdaterade kompendiet ”Participatory Democracy: A success story written by the EESC” ([4]).

2.7 Nedan följer en lista över resultat och publikationer som förtjänar särskilt omnämnande.

— EESK:s informationsrapport ”The Citizens' Europe” av den 8 april 1992, där ämnet dialog med medborgarna och deras företrädare inleddes.

— Yttrandet på eget initiativ ”Det organiserade medborgarsamhällets roll och bidrag vid byggandet av Europa” av den 22 september 1999, som uppmuntrade och gick hand i hand med antagandet av artikel 11 i EU-fördraget.

— Inrättandet av kontaktgruppen 2004 (med organisationer och nätverk i det europeiska civila samhället) för att tillhandahålla en ram för politisk dialog och samarbete i övergripande frågor av gemensamt intresse. Gruppen består av EESK-ledamöter och 47 europeiska organisationer och nätverk. Det bör noteras att EESK var det första EU-organet som antog en deltagandedemokratiprocess.

— Det årliga evenemanget det civila samhällets vecka som EESK anordnar för att samarbeta med det civila samhällets organisationer och det civila samhället i vidare bemärkelse för att främja dialogen om viktiga frågor som Europa står inför. EESK är hemvist för det organiserade civila samhället och tillhandahåller en plattform där dessa grupper kan uttrycka sina åsikter och bidra till utformningen av EU:s politik.

([4]) EESK, ”Participatory Democracy – A success story written by the EESC”, 2020, https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/qe-04-19-663-en-n.pdf.

— Inrättandet av en tillfällig arbetsgrupp om det europeiska medborgarinitiativet 2013, med uppgift att styra EESK:s politik för medborgarinitiativet och ge rekommendationer om institutionella åtgärder för att ytterligare utveckla detta instrument. Den tillfälliga arbetsgruppen upprätthåller regelbundna kontakter med både organisatörer av medborgarinitiativ och organisationer i det civila samhället som aktivt stöder medborgarinitiativ och aktivt medborgarskap. Flera av dessa är permanenta partner i EESK:s årliga flaggskeppsevenemang, Europeiska medborgarinitiativets dag (hålls under det civila samhällets vecka sedan 2024).

— EESK:s organ för yttre förbindelser som övervakar EU:s handels- och utvecklingspolitik genom en dialog med det civila samhällets organisationer från länder och regioner utanför EU med vilka EU har formella förbindelser.

— Inrättandet av den tillfälliga arbetsgruppen om grundläggande rättigheter och rättsstatsprincipen 2018 för att motverka den ökande populismen och civilsamhällets krympande demokratiska utrymme. Arbetsgruppen strävar efter att bedöma situationen för de grundläggande rättigheterna, demokratin och rättsstatsprincipen i medlemsstaterna. Den fäster särskild uppmärksamhet vid de rättigheter som är avgörande för det civila samhället, inbegripet arbetsmarknadens parter, såsom föreningsfrihet, mötesfrihet, yttrandefrihet (inklusive mediefrihet), rätten till icke-diskriminering och den mer allmänna situationen när det gäller rättsstatsprincipen. Dess slutliga årsrapport ingår i kommissionens årliga rapport om rättsstatsprincipen.

— EESK:s långvariga uppbyggnad av ett nätverk av nationella ekonomiska och sociala råd. Dessa kopplingar bidrar till att skapa förtroende mellan medborgare, det civila samhället och offentliga myndigheter och säkerställer att ekonomiska och sociala intressenter deltar i det offentliga beslutsfattandet.

— EESK:s yttrande SOC/526 från oktober 2016, i vilket man för första gången lanserade möjligheten att sammankalla ett årligt forum för civilsamhälleliga organisationer för att diskutera demokrati, grundläggande rättigheter och rättsstatsprincipen. I SOC/627, som antogs i juni 2019 ([5]), upprepade EESK sitt förslag om att inrätta ett årligt forum på EU-nivå om grundläggande rättigheter och rättsstatsprincipen.

— Förslag 39 från konferensen om Europas framtid, som hölls mellan 2021 och 2022, där man rekommenderar att reformera Europeiska unionens funktionssätt genom att i högre grad involvera arbetsmarknadens parter och det organiserade civila samhället; stärka de befintliga strukturerna för att bättre återspegla EU-medborgarnas behov och förväntningar i beslutsprocessen, med tanke på deras betydelse i det europeiska demokratiska livet; inom denna ram stärka EESK:s institutionella roll och stärka dess roll som befrämjare av och garant för aktiviteter i anslutning till deltagandedemokrati, såsom strukturerad dialog med det civila samhällets organisationer och medborgarpaneler. Vidare konstateras också att ett aktivt civilt samhälle är avgörande för Europeiska unionens demokratiska liv. I förslag 36 rekommenderas att det organiserade civila samhället och regionala myndigheter samt befintliga strukturer såsom Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) och Europeiska regionkommittén (ReK) inkluderas i processen för medborgardeltagande.

— EESK:s yttrande SOC/728 om EU:s ungdomstest, som är ett verktyg som utformats för att stärka ungdomars deltagande och integreringen av ungdomar i beslutsfattandet på basis av samråd, konsekvensbedömningar och begränsningsåtgärder, innebar att EESK blev den första EU-institutionen som åtog sig att tillämpa verktyget. Inom EESK innebär detta att ungdomsföreträdare involveras i yttranden. I april 2024 godkände EESK:s presidium en metod som utarbetats av EESK:s ungdomsgrupp för att tillämpa EU:s ungdomstest inom EESK.

— Inrättandet 2017 av EESK:s tillfälliga arbetsgrupp för den europeiska planeringsterminen, som är ett horisontellt organ som stärker och stöder det arbete som utförs inom EESK:s sektioner. Gruppens arbete är inriktat på att granska förslag från det europeiska civila samhället om hållbar tillväxt och sysselsättning och säkerställa ett kontinuerligt bidrag från EESK till den årliga europeiska planeringsterminen.

— EESK:s yttrande SOC/782, ”Att stärka den civila dialogen och deltagandedemokratin i EU: vägen framåt”, som är ett strategiskt yttrande om den civila dialogen som antogs i februari 2024 och innehåller många viktiga delar för att skapa en strategi för den civila dialogen.

([5]) Yttrande av Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Europeiska rådet och rådet — Att ytterligare stärka rättsstatsprincipen inom unionen —Läget idag och vägar framåt(COM(2019) 163 final) (EUT C 282, 20.8.2019, s. 39).

— EESK:s deltagande i att antingen organisera eller främja olika bidrag och plattformar från det civila samhället, såsom det europeiska migrationsforumet, plattformen för berörda aktörer inom den cirkulära ekonomin (tillsammans med kommissionen) och rundabordssamtalen för ungdomar. Under genomförandet av FN:s Agenda 2030 underlättade EESK det civila samhällets bidrag till EU:s första frivilliga översyn.

3. **En EU-strategi för att stödja, skydda och stärka det civila samhället**

3.1 EESK välkomnar kommissionens initiativ om en övergripande strategi för det civila samhället och en plattform för det civila samhället. Detta är desto mer brådskande i det nuvarande landskapet där demokratin hotas och det civila samhällets utrymme krymper, både i medlemsstaterna och globalt. Alla resurser i samhället måste mobiliseras för att bygga ett motståndskraftigt EU, särskilt inför de nuvarande kriserna och med tanke på det allmänna geopolitiska landskapet.

3.2 EESK betonar vikten av att lansera en övergripande strategi för det civila samhället för att skydda ett starkt och självständigt civilt samhälle och skapa en plattform för det civila samhället på EU-nivå där EU-institutionerna kan samarbeta med det civila samhället på ett konkret och meningsfullt sätt.

3.3 EESK upprepar vikten av att fullt ut genomföra artikel 11 i EU-fördraget för att komplettera de nuvarande bestämmelserna om samråd.

3.4 En EU-strategi för det civila samhället bör innebära att det införs åtgärder som bygger på

— en säker och gynnsam miljö för det civila samhället,

— hållbarhet och oberoende (genom finansiering), och

— starkare medborgardeltagande och civil dialog (genom att strukturera och främja befintliga mekanismer och på EU-nivå genom en plattform för det civila samhället enligt beskrivningen nedan).

3.5 EU måste säkerställa en säker och gynnsam miljö för det civila samhället genom att

— främja och kommunicera om det organiserade civila samhällets roll och särdrag som en central pelare för demokrati, sammanhållning, deltagande och social innovation på regional, nationell och europeisk nivå,

— utveckla en skyddsmekanism för aktörer i det civila samhället och människorättsförsvarare inom EU,

— stärka EESK:s roll som nav, brobyggare, kanal och förmedlare för det organiserade civila samhället på EU-nivå, internationell nivå och nationell nivå genom att

— anta kommissionens förslag till direktiv om europeiska gränsöverskridande sammanslutningar och diskutera utvecklingen av ett liknande rättsligt instrument för stiftelser.

3.6 EU måste främja hållbarhet och oberoende genom finansiering och säkerställa att

— flerårig, konsekvent och flexibel finansiering är tillgänglig för aktörer i det civila samhället och att tillräckliga resurser tillhandahålls i den fleråriga budgetramen,

— civilsamhällesorganisationer deltar i genomförandet, övervakningen och utvärderingen av finansieringsprogram som är relevanta för dem,

— administrativa hinder, regleringshinder och skattemässiga hinder för tillgång till finansiering och donationer åtgärdas, även över gränserna,

— alla lagar som påverkar civilsamhällesorganisationer och deras verksamhet helt överensstämmer med EU:s och internationella rättsliga skyldigheter och grundläggande rättigheter, och att civilsamhällesorganisationer rådfrågas om lagstiftningsändringar som påverkar dem,

— åtgärder som begränsar tillgången till finansiering inte genomförs och att administrativa, rättsliga och finansiella mekanismer inte missbrukas för att begränsa allmänhetens deltagande, medborgerliga åtgärder eller mediefrihet,

— människor uppmuntras att rapportera trakasserier eller attacker mot civilsamhällesorganisationer och människorättsförsvarare och att dessa kränkningar registreras, utreds och åtalas på ett korrekt sätt för att upprätthålla rättsstatsprincipen,

— EU:s lagstiftning om skydd av det organiserade civila samhället genomdrivs på ett korrekt sätt, bland annat genom interimistiska åtgärder när så krävs, och att

— civilsamhällesorganisationer får stöd genom hållbar finansiering av sina mekanismer för arbete och kapacitetsuppbyggnad.

3.7 EU måste säkerställa ett starkare medborgardeltagande och en civil dialog genom att främja rätt förutsättningar och fastställa riktmärken samt främja dialogstrukturer på alla nivåer.

3.7.1 *Främja rätt förutsättningar och fastställa riktmärken*

3.7.1.1 En meningsfull civil dialog kräver de rätta **förutsättningarna** för att alla parter ska kunna delta och att det säkerställs att varje part ges tydliga roller och ansvarsområden. Det kräver också lyhördhet och ansvarsskyldighet från institutionernas sida, både inom och utom ramen för dialogmekanismerna, i enlighet med de normer som ligger till grund för rätten till god förvaltning. Utan en civil dialog som förvaltas väl på nationell nivå kan den civila dialogen på EU-nivå inte fungera ordentligt. En gynnsam miljö för en effektiv och konstruktiv civil dialog förutsätter att vissa villkor är uppfyllda. Dessa inkluderar förtroende, ansvarsskyldighet, transparens och förutsättningar som främjar deltagande. I koden för idéburna organisationers medverkan i beslutsprocessen, som antagits av Europarådets konferens för icke-statliga organisationer, sammanfattas viktiga principer och villkor som kan tjäna som vägledning. EESK föreslår att strategin för det civila samhället tillhandahåller mål och fastställer indikatorer med tydliga riktmärken för medlemsstaterna och för EU-institutionerna när det gäller medborgerliga utrymmen och civil dialog på nationell nivå.

3.7.1.2 EESK rekommenderar att civil dialog på alla nivåer, inklusive på EU-nivå, har följande **egenskaper** ([6]):

— Den måste vara meningsfull. Den civila dialogen är avsedd att vara en verklig och konkret del av den beslutsprocess som möjliggör verkligt utbyte och utrymme för civilsamhällesorganisationer att uttrycka sina åsikter. Den bör vara verklig och inte bara en fasad av demokrati.

— Den måste vara resultatorienterad och möjliggöra civilt deltagande, både i debatter om mål och innehåll i lagstiftningsåtgärder och bestämmelser som rör det civila samhället, och under utvärderingsskedet.

— Den måste vara regelbunden.

— Den måste vara transparent, med offentligt tillgängliga regler och kriterier för hur intressenter väljs ut och vad dialogen kommer att omfatta, och säkerställa att civilsamhällesorganisationer har tillgång till all relevant information.

— Den måste vara legitim. Ackrediteringen av civilsamhällesorganisationer måste baseras på verklig legitimitet och representativitet. Civilsamhällesorganisationerna måste följa principerna om intern demokrati, självständighet, oberoende och transparens, följa en ideell modell och arbeta i allmänhetens eller särskilda intressegruppers tjänst.

— Den måste göra det möjligt för alla parter att utbyta idéer. Civilsamhällesorganisationerna måste kunna integrera sina egna initiativ och prioriteringar i medlemsstaternas och EU-institutionernas dagordningar. Att gemensamt besluta om tidsplanerna för dialogen kan öka effekten och förhindra kapacitetsproblem på alla sidor.

([6]) Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Att stärka den civila dialogen och deltagandedemokratin i EU: vägen framåt (förberedande yttrande på begäran av det belgiska ordförandeskapet) (EUT C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj23.4.2024, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj).

— Den måste vara inkluderande och representativ, särskilt för de mest utsatta. Att säkerställa en jämlikhetsunion innebär att se till att jämställdhet, hbtqi+-, migrant-, funktionsnedsättnings- och romska perspektiv beaktas.

— Den måste vara strukturerad och samordnad. En samordningstjänst bör involveras i civilsamhällesorganisationernas arbete och förslag.

— Den bör inbegripa ett resultat och en uppföljning. På EU-nivå bör EU-institutionerna reagera på bidrag från civilsamhällesorganisationerna via en offentlig resultattavla, med en detaljerad beskrivning av uppföljningsåtgärder eller en förklaring till varför inga åtgärder har vidtagits. Återkoppling från deltagarna bör också samlas in.

3.7.1.3 Civilsamhällesorganisationerna bör tala med en röst för att stärka sina åtgärder.

3.7.2 *Främja och förbättra dialogstrukturerna på alla nivåer*

3.7.2.1 I en värld som i allt högre grad formas av konflikter, felaktig information och social polarisering måste EU snarast ompröva det civila samhällets roll och stärka den civila dialogen – inte bara som en grund för institutionell legitimitet utan också som en viktig pelare för att bygga ett mer motståndskraftigt, inkluderande och delaktigt Europa ([7]).

3.7.2.2 En strategi för det civila samhället bör omfatta alla typer av civil dialog, inklusive övergripande dialog, vertikal/sektoriell dialog och horisontell dialog (dialog inom själva civilsamhället).

3.7.2.3 Det kommer att ta tid att säkerställa ett starkare medborgardeltagande och en strukturerad civil dialog. Vi måste utvärdera befintlig praxis, dra lärdom av den och utarbeta principer och riktlinjer som i slutändan skulle kunna kodifieras i ett interinstitutionellt avtal om civil dialog på EU-nivå. EESK föreslår därför att ett interinstitutionellt avtal om civil dialog, som underlättas av EESK, antas för att säkerställa enhetliga metoder för civil dialog mellan EU-institutionerna och i enlighet med de principer som anges i punkt 3.7.1 i detta yttrande.

3.7.2.4 EESK är också redo att proaktivt inleda en meningsfull dialog med EU-institutionerna. EESK föreslår att kommissionen ska hålla ett årligt möte med kommittén för att diskutera hur den genomför rekommendationerna från kommitténs yttranden (utöver den skriftliga återkoppling som EESK redan får) för att säkerställa återkoppling. Europaparlamentet skulle kunna bjuda in EESK att delta i relevanta utskottssammanträden när lagstiftnings- eller policyärenden kopplade till dess yttranden står på dagordningen. På samma sätt skulle rådet regelbundet kunna involvera EESK i lagstiftningsprocessen för att granska och diskutera dess rekommendationer.

3.7.2.5 Dessutom föreslår EESK att en bred dialogprocess ska inledas (som beskrivs som en del av ett pilotprojekt i punkt 4.3 i detta yttrande). Detta skulle kunna bidra till att skapa styrning och struktur för den sektoriella dialogen längre fram i tiden ([8]).

3.7.2.6 Praxis för civil dialog skiljer sig för närvarande mycket åt i fråga om kvalitet och kvantitet på EU-nivå. Att skapa samordningsmekanismer mellan och inom institutioner skulle förmodligen bidra till att minska överlappningar och minimera resursanvändningen.

([7]) CEPS, ”Mapping civil dialogue in the EU institutions”, 2025, en studie som beställts av EESK på begäran av Gruppen för civilsamhällesorganisationer.

([8]) Förutom sektoriell social dialog.

3.7.2.7 Som påpekas i en ny EESK-studie ([9]) är utmaningen nu att se till att de relevanta enheterna inom institutionerna följer de grundläggande principerna – att tillhandahålla tillräckligt utrymme för det civila samhällets röster att höras och att inrätta transparenta mekanismer för att införliva meningsfulla bidrag i beslutsfattandet. Även om det finns skäl till optimism återstår ytterligare arbete. Ett interinstitutionellt avtal om civil dialog skulle kunna tilldela olika roller och dialogresultat i enlighet med de berörda institutionernas roller, med utgångspunkt i befintliga mekanismer.

— När det gäller rådet bör den europeiska planeringsterminen användas, utöver alla andra verktyg för kontinuerlig dialog.

— För Europaparlamentets del bör den delegerade vice talmannens roll och förmågan att påverka inom Europaparlamentets grupper och utskott stärkas.

— Vad gäller Europeiska kommissionens bör den delegerade kommissionsledamotens insatser samordnas med generaldirektoraten.

— För EESK:s del bör kontaktgruppens roll stärkas.

3.7.2.8 Dessa frågor, som är mycket viktiga, handlar om att stärka det medborgerliga deltagandet genom att stärka civilsamhällesorganisationer och inrätta strukturer som stöder utbildning och kapacitetsuppbyggnad för samhällsengagemang. Detta steg är avgörande för att slutföra hela strategin på bästa möjliga sätt. EESK anser att det är en grundläggande ekonomisk investering för Europas framtid.

4. **Bygga en plattform för det civila samhället**

4.1 *Allmänna kommentarer*

4.1.1 Mångfalden av aktörer i det civila samhället, lokala initiativ, icke-statliga organisationer och nationella plattformar måste vederbörligen beaktas. Utan att erkänna och sörja för var och ens särdrag och därigenom säkerställa ett brett deltagande kommer plattformen inte att vara effektiv eller legitim. EESK kan spela en central roll när det gäller att tillhandahålla denna legitimitet.

4.2 *Utnyttjande av EESK:s expertis och nätverk*

4.2.1 Varje analys måste börja med att undersöka om det finns befintliga strukturer eller institutioner som skulle kunna och vilja förvalta den. EESK skulle kunna och vilja förvalta en sådan plattform. Med tanke på kommitténs erfarenhet av att underlätta dialog och samråd har den också goda förutsättningar att göra det. Förslagen 38 och 39 från konferensen om Europas framtid verkar stödja denna idé. Enligt förslag 39 **bör EESK:s institutionella roll stärkas, liksom kommitténs roll som befrämjare av och garant för aktiviteter i anslutning till deltagandedemokrati, såsom strukturerad dialog med det civila samhällets organisationer och medborgarpaneler**.

4.2.2 Att ge EESK i uppdrag att förvalta denna plattform skulle bidra till att stödja EESK:s ansvarsområde, rådgivande funktioner och arbetsmetoder och göra det möjligt för kommittén att fungera som en mellanhand gentemot det civila samhället. Med tanke på kommitténs erfarenhet, sakkunskap och nätverk måste den involveras från början. Denna **expertis** inbegriper kommittéledamöternas djupgående kunskap om sina respektive områden, deras know-how när det gäller att främja en harmonisk utveckling av EU:s politik och stark representativitet, eftersom ledamöterna officiellt har mandat att fatta beslut för dem som de företräder. Kommitténs arbete är organiserat för att säkerställa samverkan mellan ”tekniska” eller ”sektorsspecifika” ([10]) dimensioner och mer ”horisontella” aspekter. Detta tillvägagångssätt säkerställer att alla yttranden, som utarbetas av studiegrupper bestående av ledamöter med specialistkunskaper, underbyggs av ett utmärkt tekniskt arbete. Det utgör också ett slags demokratiskt filter i de permanenta sektionerna, där mer än 100 ledamöter diskuterar texten, och gör så att de flesta av kommitténs yttranden antas enhälligt, vilket återspeglar kommitténs särskilda strategi för att uppnå social enighet.

([9]) CEPS, ”Mapping civil dialogue in the EU institutions”, 2025, en studie som beställts av EESK på begäran av Gruppen för civilsamhällesorganisationer.

([10]) Detta skiljer sig från sektoriell social dialog.

4.2.3 EESK har tillgång till ett omfattande och unikt nätverk. EESK:s ledamöter är förankrade i det nationella civila samhället, vilket gör det möjligt för dem att bidra till EU:s politik från gräsrotsnivå och att ta med sig europeiska debatter tillbaka till lokalsamhällena.

4.3 *Struktur och styrning för plattformen för det civila samhället*

4.3.1 På grundval av sin erfarenhet och sitt nätverk föreslår EESK att man lanserar ett pilotprojekt i partnerskap med Europeiska kommissionen som skulle upprätta en bred dialog som inleds i ett tidigt skede av den politiska processen. Fokus skulle främst ligga på frågor som rör demokrati, grundläggande rättigheter och rättsstatsprincipen, vilka skulle diskuteras i samarbete med EESK:s arbetsgrupp om grundläggande rättigheter och rättsstatsprincipen. Plattformen för det civila samhället skulle syfta till att bredda deltagandet av civilsamhällesorganisationer som arbetar med demokrati, grundläggande rättigheter och rättsstatsprincipen, i syfte att identifiera frågor som är särskilt viktiga för civilsamhällesorganisationer på gräsrotsnivå och bidra till EESK:s och kommissionens rapporter om dessa frågor. EESK föreslår att en styrgrupp inrättas inom plattformen bestående av kommissionen, EESK och kontaktgruppen, baserat på modellen för det europeiska migrationsforumet. Plattformen skulle bidra till EESK:s årliga konferens om rättsstatsprincipen och grundläggande rättigheter. Bidrag från det civila samhällets vecka skulle också utgöra underlag för plattformens arbete, på sätt som ska fastställas av styrgruppen (t.ex. genom att ägna en dag åt arbete med plattformen).

4.3.2 Styrgruppen skulle ansvara för att inleda pilotprojektet och skulle komma överens om relevanta arrangemang för styrning och deltagande. Ett konkret förslag till process bör vidareutvecklas. Efter genomförandet skulle den utvärdera projektet och lägga fram förslag om den framtida utvecklingen för att underlätta liknande breda dialogprocesser om andra viktiga frågor som är relevanta för det civila samhället. Styrgruppen skulle varje år enas om de exakta ämnena och tidsplanerna för projektet.

4.3.3 EESK anser också att strategin (inklusive plattformen) i framtiden skulle kunna bidra till

— en rapport, som ska utarbetas vartannat år, om verksamheten inom ramen för strategin och all verksamhet i fråga om civil dialog som genomförs via plattformen och av varje generaldirektorat,

— att inrätta en årlig resultattavla i form av ett offentligt forum för diskussioner om resultaten av uppföljningen av dialogerna, och

— ett årligt forum som anordnas i partnerskap med kommissionen och som kan ingå i det civila samhällets vecka.

4.3.4 Detta pilotprojekt skulle utgöra en möjlighet att vidareutveckla och ge formell struktur åt det befintliga strukturerade samarbetet med organisationer i det civila samhället. EESK har redan experimenterat med olika sätt att upprätta systemiska kontakter med organisationer i det civila samhället, bland annat genom i) det europeiska migrationsforumet, ii) de ”samlande utrymmen” som EESK:s sektion för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö (NAT-sektionen) tillhandahåller för civilsamhällesorganisationer för att sammanträda och förbereda gemensamma bidrag för att bidra till processer på EU- och internationell nivå, och iii) kontaktgruppens bidrag till EESK:s bidrag till kommissionens årliga arbetsprogram. Dessa initiativ och andra skulle kunna bli en del av pilotprojektet inom ramen för en enda förvaltningsstruktur (som omfattar kommissionen, EESK och kontaktgruppen). Eftersom det bygger på befintliga strukturer och instrument skulle pilotprojektet kunna genomföras snabbt och utan dröjsmål. Samtidigt skulle dess framgång vara beroende av tillhandahållandet av lämpliga resurser och kapacitetsuppbyggnadsåtgärder riktade till civilsamhällesorganisationer.

4.3.5 Denna plattform skulle

— vägleda dialoger (underlättat av de styrande organen) om demokrati, grundläggande rättigheter och rättsstatsprincipen, och senare styra bidragen till viktiga politiska processer, såsom kommissionens årliga arbetsprogram,

— stå värd för en årlig konferens om civil dialog, eventuellt under den europeiska veckan för det civila samhället, för att lägga fram och finslipa förslag till rekommendationer tillsammans med alla berörda parter,

— övervaka den civila dialogen genom en årlig resultattavla som används som underlag för rapporter vartannat år om den civila dialogen, och

— bidra till det interinstitutionella avtalet.

4.3.6 Kommissionen bör avsätta lämpliga resurser för att stärka den europeiska civila dialogen på alla nivåer och mer specifikt tillhandahålla finansiering för att genomföra det föreslagna pilotprojektet. Utan tillräcklig finansiering kan en strategi för det civila samhället inte genomföras. Efter 2,5 år (EESK:s halva mandatperiod) skulle det göras en utvärdering som inbegriper EESK, civilsamhällesorganisationerna och kommissionen för att förbättra processen och fastställa nästa utvecklingssteg.

Bryssel den 17 juli 2025.

Oliver RÖPKE
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs ordförande